

В. С. Тревогіна

студ. IV курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. І. О. Голоденко

ПОВІДОМЛЕННЯ – ЯК ВИД ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ

Відповідно до ч. 1 ст. 76 Цивільного процесуального Кодексу України, доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються письмовими, речовими і електронними доказами [1, ст. 76].

В юридичній науці поширеним є підхід виділення окремих видів електронних доказів без застосування конкретного критерію. У науковій літературі існують різні точки зору щодо місця електронних доказів в системі засобів доказування. Наприклад, Д. М. Чечот [2, с. 156] та О. А. Виноградова [3, с. 21] зазначають, що всі сучасні джерела інформації охоплюються вже відомими процесуальному законодавству засобами доказування і їх необхідно відносити або до речових, або до письмових доказів.

Іншої точки зору притримуються представники другого підходу, зазначаючи необхідність виокремлення електронних засобів доказування серед інших засобів доказування. Вони обґрунтовують свою думку тим, що сучасні процесуальні засоби зберігання інформації, зокрема, повідомлення в соціальних мережах, відео та фотографії, мають суттєву специфіку, яка повинна бути відображена у процесуальному законодавстві, а тому потрібно відносити їх до окремих засобів доказування [3, с. 21]. Так, Т. В. Цюра запропонувала виділити докази, отримані за допомогою технічних засобів, до яких відносить звуковідозапис, фотографії, інформацію, отриману через Інтернет, комп'ютерні програми, що ґрунтуються на комп'ютерній обробці поданого матеріалу [4, с. 42]. Незабаром, український законодавець під час розробки та ухвалення в парламенті нового ЦПК сприйняв концепцію, яка вбачається у змісті ст. 76 ЦПК України, виділивши письмові, речові та електронні докази, тобто розглянувши останні як окрему групу [4, с. 112].

У ст. 100 ЦПК України закріплені такі види електронних доказів, як: електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних, інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет) [4, с. 112]. В даному випадку, повідомлення, як

окремий вид електронних доказів у списку відсутній, однак, зі змісту ст. 100 ЦПК України ми можемо зрозуміти, що вони безпосередньо належать до електронних доказів, так як вони персоніфіковані (містяться або відправляються з конкретного телефонного номера, або з електронної сторінки в мережі Інтернет), та зберігаються у певному вигляді. Однак, характер інформації в електронній формі, зокрема, розміщеної в мережі Інтернет, суттєво відрізняється від традиційних письмових та речових доказів. Така інформація володіє усіма ознаками електронних засобів доказування, для неї є характерним неможливість безпосереднього сприйняття, що обумовлює необхідність використання технічних та програмних засобів для одержання відомостей та їх специфічних реквізитів (метаданих) – інформації технічного характеру, яка закодована всередині файлів [5, с. 102]. При використанні інформації з мережі Інтернет при розгляді цивільних справ у судовій практиці зустрічаються випадки загублення такої інформації стороною.

Але, не всі судді сприймають повідомлення – як належний доказ. Згідно з Постановою Львівського апеляційного господарського суду від 10.09.2018 у справі № 914/2505/17, суд встановив, що роздруківка з електронної скриньки не може вважатися належним доказом, оскільки неможливо ідентифікувати вміст електронного листа, незрозуміло, на яку електронну пошту було здійснено відправлення, а також неможливо визначити, чи був надісланий файл підписаним електронним цифровим підписом.

Однак, у Постанові Верховного Суду від 27.11.2018 колегія суддів зробила протилежний висновок, зазначивши, що висновки судів щодо неналежності роздруківок електронного листування суперечать приписам ст. 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», оскільки сила електронного документа, як доказу не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму та додатково не підтверджується показами свідків (учасників листування) [6, с. 125]. Тому, ми притримуємось думки, що суди не мають підстав ігнорувати електронні листи, не посвідченні ЕЦП, адже, вони можуть містити данні, не застосування яких у справі призведе до порушення чинного цивільного процесуального законодавства.

Тому, на сьогодні, у вік електронних технологій, електронне доказування набирає обертів. Кожен, так або інакше, використовує повідомлення для спілкування, та обміну інформацією, зазначаючи в них певні дані. Кожен, сам того не усвідомлюючи, може опинитися в ситуації, коли належним доказом може стати звичайне повідомлення, яке особа надсилала, не надаючи сенсу змісту. Однак, не все повідомлення можуть стати доказами, суд має неупереджено виокремлювати інформацію, яка буде дійсно корисна для справи, щоб доказ був достовірним та належним.

Список використаної літератури

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL : zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15.
2. Советский гражданский процесс. Под ред. Н. А. Чечиной, Д. М. Чечота. Ленинград, 1984. 424 с.
3. Зайцев П. П. Допустимость в качестве судебных доказательств фактических данных, полученных с использованием электронных документов. *Арбитражный и гражданский процесс*. 2002. № 4. С. 19–22.
4. Фурса С. Я. Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі : Науково-практичний посібник. Київ : КНТ, 2005. 256 с.
5. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 111–115.
6. Каламайко А. Ю. Електронні засоби доказування в цивільному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2016. 242 с.